

فرہنگ ادبیات جمہوریہ

دکتر حسن خزائن

(جلد ۱)

خزائل ، حسن ، ۱۳۳۱ -

فرهنگ ادبیات جهان / حسن خزائل . - تهران : کلبه ، ۱۳۸۳ .
ج ۶

ISBN:964-7525-18-4 (ج ۱) ISBN:964-7525-23-0 (دوره)

ISBN:964-7525-20-6 (ج ۳) ISBN:964-7525-19-2 (ج ۲)

ISBN:964-7525-22-2 (ج ۵) ISBN:964-7525-21-4 (ج ۴)

ISBN:964-7525-24-9 (ج ۶)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱- ادبیات ، الف . عنوان ،

۸۰۱

PN ۳۵/خ ۳۳

۸۳-۲۱۶۲۰ م

کتابخانه ملی ایران

این کتاب با حمایت معاونت امور فرهنگی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است.

نشر کلبه

عنوان : فرهنگ ادبیات جهان (جلد ۱)

نویسنده : دکتر حسن خزائل

چاپ اول : ۱۳۸۳

تعداد : ۳۰۰۰

چاپ : چاپ حیدری

لیتوگرافی : نوین

شابک : ۹۶۴-۷۵۲۵-۱۸-۴

شابک دوره : ۹۶۴-۷۵۲۵-۲۳-۰۰

مقدمه مؤلف

تألیف این کتاب از سال ۱۳۵۰ و هنگامی آغاز شد که به اتفاق چند تن از دوستان تصمیم گرفتیم، دائرةالمعارف همچون بریتانیکا یا لاروس را به زبان فارسی تألیف کنیم. ما در آن روزگار به عنوان قهرمانان بزرگترین مسابقات اطلاعات عمومی کشور (برخورد اندیشه‌ها) که متأسفانه بعد از انقلاب تعطیل شد، و به دلیل کمبود منابع فارسی که جوانان را با مشکل روبرو می‌کرد، قصد داشتیم با ترجمه بخش‌های مختلف دائرةالمعارف‌هایی چون بریتانیکا، آمریکانا و لاروس، و افزودن اطلاعات تاریخی، ادبی، جغرافیایی و دیگر مباحث مربوط به ایران به آن، اثری بزرگ خلق کنیم و به مشکلات بسیار بزرگی که بر سر این کار وجود داشت، به علت جوانی و خامی توجهی نداشتیم. سرانجام تقسیم کاری انجام شد و پس از یک سال باگردآوری حدود یک هزار صفحه از مطالب کتاب به مؤسسات انتشاراتی بزرگ، همچون فرانکلین و امیرکبیر که توانایی انتشار این کار را داشتند، مراجعه کردیم. اما در آن دوران انتشارات امیرکبیر سرگرم انتشار دائرةالمعارف «دانش بشر» بود و فرانکلین نیز کتاب معظم «فرهنگ مصاحب» را در دست تألیف داشت، گو اینکه چه مسئول وقت امیرکبیر و چه آقای کریم امامی در فرانکلین برخلاف مدیران امروز انتشاراتی‌های بزرگ، به گرمی از ما استقبال کرده و ما را به ادامه کارمان دلگرم ساختند. آقای بیژن ترقی در انتشارات خیام نیز پیشنهاد کردند که بخشی از مطالب آماده شده را انتشار دهند که با مخالفت ما روبرو شدند، زیرا انتشار یک کتاب کوچک دائرةالمعارف را کاری نمی‌دانستیم که یک سال از عمر خود را صرف آن کرده بودیم.

پس از این سرخوردگی، از آنجا که ادامه کار به دلیل مشکلات مالی و عدم توانایی برای تهیه صدها کتاب مورد نیاز امری ناممکن به نظر می‌رسید، گروه از هم پاشید و هر یک به راه خود رفت، اما این حقیر که هنوز متوجه این موضوع نشده بودم که در ایران کار تحقیقی ارجی دربر ندارد و حتی نویسندگان بزرگ این کشور قادر به اداره امور خود با نوشتن نیستند، بخش ادبیات را که از ابتدا بر عهده گرفته بودم، ادامه دادم و در ابتدا «تاریخ ادبیات آمریکا» از «ژاک فرنان کائ» را

ترجمه کردم که هیچگاه انتشار نیافت. پس از آن نیز در مواقع بیکاری به تألیف این فرهنگ ادامه دادم و آن را در اواخر دهه ۱۳۶۰ در چند بخش و هر بخش را دربارهٔ کشوری خاص، از جمله ایران، فرانسه و آمریکا به پایان رساندم، زیرا امید آن را نداشتم که ناشری با توجه به وضعیت کتاب و کتابخوانی در ایران حاضر به انتشار کتابی چند هزار صفحه‌ای باشد. اما برخلاف تصور هنگامی که آقای فریدون حاجتی، مدیر انتشارات دبیر، بخش مربوط به فرانسهٔ این کتاب را دید، اظهار تمایل کرد که کل اثر را منتشر کند. بنابراین از جهت آنکه بازنگری در مطالب کتاب برای به روز کردن زندگینامهٔ شعرا و نویسندگان و جوایز ادبی ضروری به نظر می‌رسید، بیش از پانزده ماه به طور شبانه‌روزی صرف آماده‌سازی کتاب شد. در پایان این مقال لازم می‌دانم از خانم‌ها دکتر آزادهٔ کیان، استاد دانشگاه پاریس و مهندس پانته‌آ کیان تشکر خود را اعلام نمایم، زیرا اگر کوشش‌ها و زحمات این دو عزیز نبود، بخش جوایز ادبی کشور فرانسه این چنین پربار عرضه نمی‌گشت. همچنین از آقای حاجتی، مدیر انتشارات دبیر، مؤسسه خدمات کامپیوتری پورسینا و لیتوگرافی نوین و آقای پورصمدی که بیش از یک سال و اندی در جهت انتشار این کتاب زحمت کشیدند، مراتب سپاسگزاری خود را اعلام می‌دارم.

در پایان ذکر این نکته را لازم می‌دانم که متأسفانه با وجود تلاش بسیار، زندگینامهٔ برخی از نویسندگان و شعرای معاصر کشورمان به دست نیامد که در درجهٔ اول این نقص متوجه خود عزیزان می‌شود که هنگام انتشار آثارشان در هیچ کجای کتاب به زندگی و فعالیت خود اشاره‌ای نمی‌کنند. در درجهٔ دوم این نقص به مطبوعات کشور باز می‌گردد که با وجود انتشار مصاحبه‌های چند صفحه‌ای با نویسندگان و شعرا، از ذکر زندگینامهٔ آنها دریغ می‌ورزند و به آن اعتنایی ندارند. به طوری که در ایران رسم شده است، تنها پس از مرگ بزرگان می‌توان با زندگی و فعالیت آنها آشنا شد. بهر حال اگر این کتاب امکان چاپ مجدد را یافت، امید آن را دارم که نقص‌های بی‌شمار چاپ اول مرتفع گردد. با امید آنکه کلیه جوانان سرزمینمان با توجه و عنایت دولت در جهت تهیهٔ کتاب‌های ارزان قیمت، به کتاب و کتابخوانی عنایت بیشتری مبذول دارند.

پیشگفتار

پیوندی بی‌گسست داشت با اندیشه و شوری نهانی با آفریدن و آفرینش. آن اندیشه بی‌گسست و آن شور بی‌شکست، تبلوری یافت در نگارش که از یک‌سوی به اندیشه‌هایی که بر خاطرش می‌گذشت تعین بیرونی می‌بخشید و از دیگر سوی به نیاز او به آگاه‌سازی و آگاهی‌آفرینی پاسخ می‌داد و با این شاکله ذهنی بود که هنوز به چهاردهمین بهار زندگی قدم نهاده، برخلاف دیگر کودکان که دست‌افزارهای‌شان بازیچه‌هاست، در سال ۱۳۴۴ به خبرنگاری روی آورد تا پاسخگوی نیازی درونی و آفرینش‌گر نیازی برونی برای جامعه هم‌سلکان خود باشد. و به عنوان خبرنگار افتخاری برای مجله دختران و پسران اطلاعات مشغول به کار شد و به اعتبار سال ۱۳۴۴ که سیزده ساله بوده، سالروز تولدش را باید ۲۵ مرداد ۱۳۳۱ دانست. دیری نپائید که در شانزدهمین سالگرد زندگی‌اش یعنی در سال ۱۳۴۷ به عضویت هیأت تحریریه کیهان بچه‌ها و اطلاعات دختران و پسران درآمد. ولی آن سال (۱۳۴۷) هنوز پایان خود را جشن نگرفته بود که به خبرنگاری مجله جوانان برگزیده شد و حق نیز همین بود، چرا که حسن از قلمرو کودکی به عرصه جوانان گام نهاده بود.

از سال ۱۳۵۲ هم‌زمان با تحصیل در رشته مدیریت، با روزنامه «اولیا» چاپ اصفهان همکاری آغاز کرد و پس از انتشار مقالات بلندی درباره چهره‌های شاخص ادبی و اجتماعی چون جلال آل‌احمد، فروغ فرخزاد و رهی معیری، سلسله مقالاتی را با عنوان «صور مختلف داستان‌نویسی در ایران، از مشروطیت تا عصر حاضر» رقم زد. از سال ۱۳۵۳ تحصیلات آکادمیک خود را در دانشکده حقوق دانشگاه ملی ایران پی گرفت و در طول این سالیان مقالاتی را درباره «شعر امروز ایران» در روزنامه اولیا به چاپ رساند. خزائل در سال ۱۳۵۸ نیز با روزنامه «جوشن» و ماهنامه «وحید» همکاری داشت و در همین دوران کتاب «تاریخ ادبیات آمریکا» را تألیف کرد. اما همه همت و همه تلاش او در این سال‌ها معطوف به تألیف اثری ماندگارتر بود: کتاب بزرگ «فرهنگ ادبیات جهان». خزائل پس از پایان دوره لیسانس حقوق، تحصیلات خود را در رشته تاریخ تا

دریافت درجهٔ دکترا ادامه داد. او که در سال‌های پیش از انقلاب، یکی از قهرمانان مسابقهٔ «برخورد اندیشه‌ها» بود، در سال ۱۳۷۶ نیز به عنوان نفر اول اولین دورهٔ مسابقهٔ «حافظهٔ برتر» که از سوی کانال تهران سامان یافته بود، برگزیده شد.

از آثار تفننی او که در حوزه داستان‌های پلیسی بوده و در مجله اطلاعات دختران و پسران و چند نشریهٔ دیگر به چاپ رسیده در گذریم، از اوست:

چند کتاب تحقیقی در زمینهٔ کودتای سوم اسفند، شعر امروز ایران و کتابی دربارهٔ تاریخ جهان که به دست انتشار است. اما ماندگارترین اثر او همین کتاب حاضر است که جاودانه‌ها و چهره‌های ماندگار ادبیات جهان را به معرفی برخاسته است.

www.ketabon.com